

Gemeente Aalsmeer

**De bibliotheek van nu naar 2025
Bibliotheekvisie gemeente Aalsmeer**

Augustus 2016

Inhoudsopgave

1. Kern van onze visie: de waarde van de bibliotheek voor onze gemeenschap
 - Nieuwe bibliotheekvisie
 - Nieuw perspectief op meerwaarde nodig
 - Verschuivingen in onze gemeenschap en in de sector
 - Gevolgen van verschuivingen
 - Vernieuwde perspectief op meerwaarde
2. De functie en rol van de bibliotheek: in de nieuwe context
 - Cultureel ondernemerschap
 - De organisatie van de bibliotheek
 - Producten en activiteiten
 - Relatie tot maatschappelijke partijen
 - Fysieke locaties
 - Kaders formuleren en loslaten
 - Doelgroepenbenadering
 - Sturen op prestaties
3. Vertaling naar lokaal beleid: opdracht bibliotheek Aalsmeer
 - Vertaling naar lokaal beleid
 - Demografische ontwikkelingen
 - Ruimtelijke ontwikkelingen in Aalsmeer
 - Midden in de gemeenschap: participatie, cultuur en historie
 - Koppeling met de Onderwijsagenda
 - Monitoring van effecten leesmediabeleid
 - Reorganisatie naar een servicegerichte organisatie
 - Onze opdracht aan de bibliotheek

Bijlagen

1. Achtergrond van de visie: Trends en ontwikkelingen die wij belangrijk vinden
 2. Samenvatting rapport Sectorinstituut Openbare Bibliotheken - 2015
 3. Samenvatting nieuwe bibliotheekwet
-

1. Kern van onze visie: de waarde van de bibliotheek voor onze gemeenschap

Nieuwe bibliotheekvisie

Dit is de nieuwe bibliotheekvisie van de gemeente Aalsmeer. Deze visie van de gemeente Aalsmeer is onder gemeentelijke regie tot stand gekomen. Bij het ontwikkelen van de visie is nauw samengewerkt met de Bibliotheek Amstelland. Het resultaat is een gezamenlijk gedragen gemeentelijke visie waarbij ook de kennis en expertise van de bibliotheek ten volle is benut.

De Bibliotheek Amstelland is een organisatie die werkt voor drie gemeenten; Aalsmeer, Amstelveen en Uithoorn. Daarom is de inhoud van deze visie tevens ontwikkeld in nauwe afstemming met de gemeente Amstelveen waarmee we de bibliotheekorganisatie delen. De gemeente Uithoorn heeft ervoor gekozen om op een later moment een visie op de bibliotheekfunctie in Uithoorn te ontwikkelen. Er is door de gemeente Aalsmeer in afstemming met de gemeente Amstelveen een gezamenlijke basisfilosofie ontwikkeld ten aanzien van de bibliotheekfunctie, aansluitend op de ontwikkelingen in de bibliotheeksector. Daarnaast is voor beide gemeenten in de visie ruimte voor maatwerk, aansluitend op de lokale situatie.

De visie beschrijft als eerste de maatschappelijke meerwaarde die wij als gemeente voor ogen hebben voor de bibliotheek naar 2025 toe. (Hoofdstuk 1) Buiten kijf staat dat die meerwaarde er is: de bibliotheek is een populaire en veel bezochte voorziening in Aalsmeer. Des te meer reden om een doordachte ontwikkelrichting neer te leggen. Die richting kan de samenwerking tussen de gemeente en de bibliotheek versterken. Deze visie is een beschrijving op hoofdlijnen van de maatschappelijke meerwaarde die wij de bibliotheek in de komende 10 jaar zien realiseren.

Daaraan gekoppeld beschrijven wij als tweede onderdeel van de visie de rol en functie die wij de bibliotheek zien innemen binnen de Aalsmeerse culturele sector en daarbuiten. (Hoofdstuk 2) En wij zijn ons daarbij bewust van onze gemeentelijke rol die met name kaderstellend en richtinggevend is; de bibliotheek zal uitvoering geven aan deze visie. Daarmee heeft de visie als derde onderdeel ook een opdracht in zich, waarin we aan Bibliotheek Amstelland voor Aalsmeer belangrijke accenten willen meegeven. (Hoofdstuk 3)

In de nieuwe visie worden keuzes gemaakt, passend bij de ontwikkelingen in de bibliotheeksector en de lokale context van Aalsmeer. De visie is een beleidswijziging die, om deze goed te kunnen realiseren, ook een herijking van de bibliotheek als organisatie vraagt. De bibliotheek op weg naar 2025 is een wendbare organisatie die vanuit een vernieuwde rol kan inspelen op (verandering in) haar omgeving.

Nieuw perspectief op meerwaarde nodig

Wij constateren dat de vanzelfsprekende historische functie van de bibliotheek gaat verschuiven. Ontwikkelingen zoals digitalisering, de daarmee veranderende toegang tot informatie, vergrote mogelijkheden in vrijetijdsbesteding en het participatievraagstuk in een individualiserende samenleving, hebben invloed op de toekomst van de bibliotheek. Wij staan in die constatering niet alleen. Mede naar aanleiding van deze ontwikkelingen zijn elders in Nederland de afgelopen periode nieuwe perspectieven op de toekomst van de bibliotheek geformuleerd. Zo is per 1-1-2015 de nieuwe bibliotheekwet van kracht geworden. Daarnaast heeft het

SIOB (Sectorinstituut Openbare Bibliotheken) een toekomstperspectief Openbare Bibliotheek 2025 geformuleerd. De vijf kernfuncties informeren, leren, lezen, ontmoeting & debat en kunst & cultuur uit de bibliotheekwet worden daarin meer geladen. Deze nieuwe perspectieven, die zijn samengevat in de bijlage, hebben onze visie op de meerwaarde, rol en functie van de bibliotheek in onze gemeente gevoed.

Kort en bondig benoemen we hieronder de ontwikkelingen die wij nu als relevant zien voor de komende 10 jaar voor het opnieuw definiëren van de meerwaarde van de bibliotheek in onze gemeente. In bijlage 1 beschrijven wij de trends en ontwikkelingen uitgebreider. Daarnaast benoemen wij de maatschappelijke behoefte die we op basis van de ontwikkelingen zien en waar de bibliotheek haar bijdrage aan zou moeten leveren.

Verschuivingen in onze gemeenschap en in de sector

- Digitalisering. De afgelopen decennia is onze samenleving in rap tempo gedigitaliseerd. Gevolgen zijn:
 - o In toenemende mate speelt interactie zich 'online' af. Die ontwikkeling is, zo lijkt het, nog lang niet uitontwikkeld.
 - o Informatie en kennis is in toenemende mate online voor handen via tal van sporen.
 - o Het 'boek' krijgt een andere vorm, drukwerk heeft een geduchte concurrent in elektronisch toegankelijke media als e-books en het internet.
- Toegang tot informatie. Mede door digitalisering verschuift binnen onze economie de focus van bezit naar toegang tot materie, met name kennis en informatie.
- Veranderende vrijetijdsbesteding. De mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding zijn substantieel toegenomen waardoor er veel meer keus is voor de invulling hiervan. Het boek is daardoor een minder vanzelfsprekende besteding van deze vrijetijd, zeker onder jongere generaties.
- Participatie. Participatie vormt in een individualiserende samenleving (mede als gevolg van digitalisering) een groter vraagstuk. Groepen inwoners in onze gemeente dreigen structureel op afstand te komen van de gemeenschap of staan al op afstand, doordat ze uitdagingen hebben in het zich handhaven in de digitale wereld en/of moeite hebben met lezen en schrijven.
- Structurele krimp van beschikbare middelen. Zowel de overheid (als belangrijkste financier) als de bibliotheken hebben de afgelopen jaren met krimpende begrotingen te maken gehad. Er is op dit moment geen reden om aan te nemen dat deze krimp op korte termijn teruggedraaid zal worden.

Gevolgen van verschuivingen

Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen lopen wij in onze gemeenschappen tegen ontwikkelingen aan die de vitaliteit van onze gemeenschap onder druk zetten. We zien kansen in:

- Lezen is de basis. Het vanaf jonge leeftijd optimaal stimuleren van lezen, taalontwikkeling en ervaringen in toegang tot kennis.
- Toegang tot informatie. Het behouden van een laagdrempelige kennis & informatievoorziening waar inwoners voor plezier en/of een meer zakelijke behoefte terecht kunnen (participeren in een kenniseconomie).

- Stimulerende leeromgeving. Het verkleinen van de afstand die sommige mensen voelen tot de maatschappij doordat ze onvoldoende mee kunnen komen in digitalisering en versnelling van de samenleving (alle leeftijden).
- Educatieve ontmoetingsplek. Het centraal stellen van gerichte, educatieve ontmoeting om mensen aan elkaar te verbinden.
- Culturele link met de lokale gemeenschap. Een grotere groep inwoners in contact brengen met meer van ons culturele aanbod om zo inspiratie en verbinding te vergroten. De bibliotheek als culturele huiskamer is er voor zoveel mogelijk inwoners.

Vernieuwde perspectief op meerwaarde

Dat brengt ons bij ons vernieuwde perspectief op de meerwaarde van de bibliotheek. De bibliotheek kan in onze optiek op de vijf hierboven beschreven behoeften daadwerkelijke meerwaarde realiseren. Dat vergroot de vitaliteit van onze gemeenschap. Onze inwoners kunnen makkelijker participeren, krijgen meer kansen en de rijkdom van kunst, cultuur en literatuur wordt beter ontsloten. De meerwaarde van de bibliotheek ligt wat ons betreft tot 2025 op de volgende vlakken:

- Informatiemakelaar: het toegankelijk houden van het gedrukte boek. Dit middel zal volgens de huidige verwachting ook de komende tien jaar nog een belangrijke drager zijn voor informatie en kennis. Het gaat om de rol van de bibliotheek om inwoners toegang te bieden tot informatie en literatuur via alle kanalen waarin de rol van het gedrukte boek nadrukkelijk nog aanwezig is. Daarnaast kan de bibliotheek onze inwoners actief begeleiden bij en wegwijs maken in de mogelijkheden van digitaal lezen en luisteren.
- Educatieve ondersteuner: primair ligt de verantwoordelijkheid voor taaleducatie bij het onderwijs. Tegelijkertijd zijn er grote groepen inwoners met taalachterstand die óf geen reguliere opleiding volgen (bijv. volwassenen) óf een specifiekere behoefte hebben. In nauwe samenwerking met andere culturele educatieve instellingen (bijv. een muziekschool of een volksuniversiteit) zien wij de bibliotheek, in afstemming met het onderwijs, een passend aanbod realiseren bij educatie op het gebied van taal. Daarbij draait het ons om de bestrijding van laaggeletterdheid. In samenhang met de meerwaarde als informatiemakelaar past daarbij een educatieve taak op het vlak van mediawijsheid. Tot slot kan de bibliotheek bijdragen aan het organiseren van lezen op school en adviseren in de aanleg van collecties van schoolbibliotheken. Zo vergroten we de mogelijkheden van onze inwoners.
- Educatieve ontmoeting: de bibliotheek is een laagdrempelige en populaire voorziening met een goed imago en uitstekende middelen tot haar beschikking (ruimtes, ICT-middelen). Wij willen nadrukkelijk de bibliotheken oproepen om vanuit die mogelijkheden een meerwaarde te leveren in het organiseren van educatieve ontmoeting. Dus specifieke, doelgerichte ontmoeting. De bibliotheek blijft open voor iedereen die naar binnen wil, maar richt zich in haar activiteiten op educatieve ontmoeting.

In één zin zien wij de komende 10 jaar voor de bibliotheek de volgende maatschappelijke functie: Een laagdrempelige en onafhankelijke voorziening met een unieke combinatie tussen toegang tot informatie/kennis en educatieve ontmoeting.

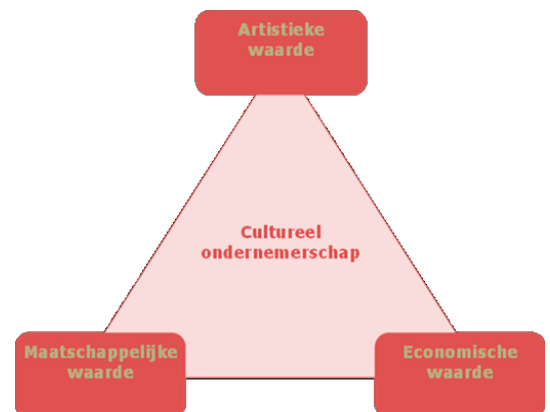

2. De functie en rol van de bibliotheek: in de nieuwe context

Cultureel ondernemerschap

Van elke culturele instelling in onze gemeenschap verwachten wij een cultureel ondernemende organisatie. Cultureel ondernemerschap is gebaseerd op drie pijlers: de artistieke, maatschappelijk en economische waarde. Wanneer wij dit door vertalen naar een bibliotheekorganisatie zien wij het volgende:

- Artistieke waarde: de bibliotheek biedt verrijking voor de persoonlijke, creatieve ontwikkeling en het welzijn van inwoners door toegang tot literatuur te leveren en kennisoverdracht te bevorderen.
- Maatschappelijke waarde: de bibliotheek biedt educatie op het gebied van taal voor alle leeftijdsgroepen¹, is toegankelijk en laagdrempelig voor alle bevolkingsgroepen en stimuleert grotere sociale binding in de samenleving en betere participatie.
- Economische waarde: de bibliotheek laat mensen participeren in de kenniseconomie en rust burgers toe om te participeren op de arbeidsmarkt waardoor de zelfredzaamheid toeneemt.

De organisatie van de bibliotheek

Dat deze wijzigingen in functies en de nieuwe kijk op de waarden van de bibliotheek van invloed zijn op de invulling en omvang van het personeelsbestand van de bibliotheek, spreekt voor zich. In de nieuwe rol van de bibliotheek past een flexibele en dynamische organisatie die inspeelt op de omgeving. De kernorganisatie moet lean en mean georganiseerd zijn, waarbij medewerkers multi-inzetbare, servicegerichte en professionele dienstverleners en adviseurs zijn. In de maatschappelijke functie zien wij ook een belangrijke rol voor de inzet van vrijwilligers. Op die manier maak je verbinding met de gemeenschap.

Producten en activiteiten

De bibliotheek maakt bij voorkeur gebruik van landelijk ontwikkelde producten en diensten die hun waarde bewezen hebben (o.a. lespakketten en monitors). Wij verwachten daarnaast dat een bibliotheek niet zelf activiteiten organiseert die andere (culturele) instellingen aanbieden, maar wel hiervoor de ruimte/faciliteiten biedt. Unieke activiteiten die onze bibliotheek zelf kan organiseren liggen nadrukkelijk op het gebied van taal, literatuur en mediawijsheid.

Andere wensen en behoeften van inwoners die een bibliotheek signaleert worden doorgespeeld aan culturele en/of maatschappelijke organisaties die goed ingericht zijn om dergelijke activiteiten te organiseren. Natuurlijk kan de bibliotheek ook hier faciliteren en meewerken aan de realisatie van deze activiteiten. Het primaat ligt echter bij de inhoudelijk verantwoordelijke organisaties. Het belang van een intensievere samenwerking met relevante instellingen wordt hiermee nog eens onderschreven.

¹ De primaire verantwoordelijkheid ligt volledig bij de onderwijsinstellingen (basis en middelbaar)

Relatie tot maatschappelijke partijen

Een taalhuis/taalpunt waar iedereen met een taalvraag langs kan komen en advies en informatie krijgt is een goede invulling van het bestrijden van laaggeletterdheid. Een taalhuis werkt juist door samenwerking met verschillende partijen. We zien in onze twee gemeenten dusdanige organisaties een rol pakken, in nauwe samenwerking met de bibliotheek. Daarbij maken taalpunt en taalhuis gebruik van de locaties van de bibliotheek.

De bibliotheek kan een podium bieden aan en informatie geven over culturele instellingen (toegangspoort, ontsluiting) en ruimte bieden aan welzijnsorganisaties. Samenwerking met maatschappelijke partijen wordt in onze ogen steeds belangrijker. De bibliotheek vervult een centrale rol door zich open te stellen voor anderen die gebruik maken van haar faciliteiten en door bezoekers door te verwijzen naar andere partijen.

Fysieke locatie(s)

In Aalsmeer is de bibliotheek gehuisvest in het aanverwante gebouw van de Oude Veiling. Samen met de gemeente en diverse maatschappelijke partners beoogt de Bibliotheek Amstelland in de Oude Veiling een centrale culturele en maatschappelijke huiskamer te realiseren. De bibliotheek kan vanuit haar maatschappelijke functie en als belangrijke publiekstrekker hier een bijdrage aan leveren. De samenwerking van de bibliotheek met andere maatschappelijke partners staat daarbij centraal. Om de publieksfunctie van alle organisaties te ondersteunen is het toevoegen van een horecafunctie in de Oude Veiling nadrukkelijk in beeld.

Kaders formuleren en loslaten

Als opdrachtgever willen de gemeenten de bibliotheekorganisatie een transparante en eenduidige richting meegeven. Welke opdracht moet je uitvoeren? Welke doelgroep willen we bereiken? Et cetera. Deze kaders geven structuur en houvast, zowel voor de bibliotheek als opdrachtnemer als de gemeenten als opdrachtgevers. Daarnaast wensen de gemeenten dat de bibliotheekorganisatie op creatieve en vraag gestuurde wijze haar dienstverlening verscherpt dan wel aanvult. Hierbij is het belangrijk dat de gemeenten de bibliotheekorganisatie loslaten. Deze zogenaamde vrije armslag leidt in potentie tot eigentijdse oplossingen voor maatschappelijke of organisatiekundige vraagstukken.

Waarden als vertrekpunt

De bibliotheekorganisatie is gebaat bij een duidelijke opdracht van de gemeente. De opdracht is een feitelijke doorvertaling van de artistieke, maatschappelijke en economische waarden waar de gemeente op stuur.

- Artistieke waarde: de bibliotheek leidt een groeiend aantal leden en bezoekers op een laagdrempelige manier naar kennis, informatie en literatuur.
- Maatschappelijke waarde: de bibliotheek levert educatieve ontmoeting op het gebied van taal en mediawijsheid.
- Economische waarde: de bibliotheek draagt bij aan de zelfredzaamheid van burgers in de informatiesamenleving, waardoor de kans om te participeren op de arbeidsmarkt toeneemt (dit is ook een maatschappelijke waarde).

Doelgroepenbenadering

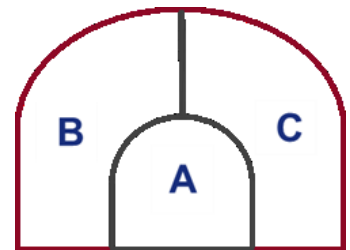

In de aanwending van onze subsidie leggen we het zwaartepunt op de volgende doelgroepen; kinderen en jongeren, ouderen en mensen met een sociaal-economische achterstand. Vanuit een doelgroepenbenaderingsperspectief is het belangrijk dat de gemeente en de bibliotheek gezamenlijk tot een operationalisering komen van de gestelde doelen. Dit leidt tot een overzicht van kwantitatieve en kwalitatieve prestaties waarvoor de bibliotheekorganisatie verantwoordelijk is. Deze prestaties (output) dienen bij te dragen aan het realiseren van de effecten (outcome).

Sturen op prestaties

Om de gemeentelijke sturing op de prestaties (en daarmee effecten) vorm te geven wordt een eigentijds sturingsinstrument ontworpen, vanzelfsprekend in samenwerking met de bibliotheekorganisatie. De subsidie maakt onderscheid in drie delen:

- A. Voorziening: huisvesting, infrastructuur en staforganisaties, geheel gesubsidieerd op basis van meerjarige vaste lasten.
- B. Subsidiabele culturele activiteiten met gemeentelijke prioriteit, deels gedekt door eigen inkomsten, deels gesubsidieerd.
- C. Vrije ruimte: overige culturele en commerciële activiteiten, geheel gedekt door eigen inkomsten en private financiering, zonder gemeentelijke subsidie.

De administratieve verplichtingen die horen bij het sturingsinstrument dienen daar waar mogelijk beperkt te worden. Een zogenaamde 'lean and mean'-ontwerp.

3. Vertaling naar opdracht bibliotheek Aalsmeer

Vertaling naar opdracht

De gezamenlijke basisfilosofie biedt ruimte voor lokaal maatwerk. Een succesvolle doorvertaling van de artistieke, maatschappelijke en economische waarden vraagt om aansluiting op de lokale Aalsmeerse situatie. Om vanuit Aalsmeer onze opdracht aan de bibliotheekorganisatie goed te formuleren nemen we, naast de eerder beschreven maatschappelijke trends, de demografische ontwikkelingen van Aalsmeer in ogenschouw en de beoogde ontwikkelingen rondom de Oude Veiling. Op basis daarvan benoemen we binnen de opdracht de lokale accenten die we als gemeente Aalsmeer aan Bibliotheek Amstelland willen meegeven.

Demografische ontwikkelingen

De gemeente telt op 1 januari 2016 31.304 inwoners. Al enkele jaren laat de gemeente Aalsmeer gestage groeicijfers zien. De samenstelling van de Aalsmeerse bevolking is de laatste jaren enigszins aan het veranderen. In totaal 6% van de bewoners heeft een niet-Nederlands paspoort, waarvan het grootste deel bestaat uit mensen met een Poolse nationaliteit. 36% van de huishoudens is een twee-oudergezin, 30% is een twee-persoonshuishouden zonder kinderen, een kwart (25%) van de huishoudens een alleenwonende en 6% een eenoudergezin. De gemiddelde leeftijd in Aalsmeer laat met 40,2 in 2015 een stijgende lijn zien ten opzichte van voorgaande jaren. De eerstkomende jaren zal daar ook geen verandering in komen omdat er geen grootschalige nieuwbouw wordt opgeleverd, wat doorgaans gepaard ging met (gemiddeld) jongere inwoners in Aalsmeer.

Ruimtelijke ontwikkelingen in Aalsmeer

De bibliotheek is gevestigd in De Oude veiling. Dit is een markant en bijzonder pand met historische waarde voor Aalsmeer. Onder andere uit dit gebouw ontstond 's werelds grootste bloemenveiling. Vanaf 1927 was de Oude Veiling als verenigingsgebouw voor jong en oud een huiskamer en plek voor ontmoeting en ontplooiing. Later zijn in de uitbouw de bibliotheek en, enkele jaren terug, het cultuurpunt gevestigd. In 2015 heeft de Gemeente Aalsmeer het oorspronkelijke gedeelte van het pand aangekocht met het doel de gehele Oude Veiling (weer) een invulling te geven op sociaal, cultureel, educatief en/of maatschappelijk vlak.

Om de beoogde culturele en maatschappelijke huiskamer in de Oude Veiling en een bij de bibliotheekvisie passende programmering te realiseren, is het van belang om een open verbinding te realiseren tussen de ruimte van de bibliotheek en de Oude Veiling. De bibliotheek wordt daarmee complementair aan de Oude Veiling. Door middel van de open verbinding tussen de bibliotheek en de Oude Veiling kan de bezoeker bewegen in verschillende ruimten en zich voortdurend laten inspireren. De laagdrempelige sfeer nodigt uit om er te verblijven en natuurlijk zijn de stille plekken er nog. Er zal meer ruimte ontstaan voor verbinding in de programmering en ontdekking en interactie, voor jong en oud.

Midden in de gemeenschap: participatie, cultuur en historie

In het gebouw de Oude Veiling wordt een culturele en maatschappelijke huiskamer van Aalsmeer beoogd, waar iedereen meedoet en waar inspiratie, ontplooiing en ontmoeting centraal staat. De bibliotheek staat midden in de gemeenschap en kan vanuit die positie hierin een grote rol vervullen. De bibliotheek beoogt in samenwerking met andere maatschappelijke partners een meerwaarde te leveren aan deze ontwikkeling. Tevens beogen we mensen aan te trekken die momenteel nog niet de bibliotheek in gaan. Door middel van

activiteiten met samenwerkingspartners streven we naar een groter bereik onder de Aalsmeerse bevolking rondom: participatie, cultuur en historie.

- *Participatie.* De bibliotheek zal meer dan voorheen een sociale rol innemen en in de samenleving staan. We zien mogelijkheden voor de bibliotheek voor het bieden van een plek aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zeker in de beoogde toekomstige samenwerking met andere partners in de Oude Veiling, waaronder Ons Tweede Thuis en mogelijk in de toekomst Vita. Het Taalpunt, waar iedereen terecht kan met taalvragen, is logischerwijs gevestigd in de bibliotheek, net als mogelijk de vrijwilligerscentrale. Vrijwilligers nemen een aanvullende rol in de bibliotheek en er is geen drempel voor doelgroepen zoals laaggeletterden. Het fungeert als een sociale werkvoorziening en een educatief ontmoetingscentrum waar iedereen mee kan doen.
- *Historie.* Gezien het pand waarin de bibliotheek is gehuisvest en de interessante geschiedenis van de gemeenschap is lokale geschiedenis een onderwerp waar de bibliotheek in programmering en collectie aandacht aan kan geven. Samenwerking met Stichting Oud Aalsmeer en de Historische tuin ligt voor de hand. Activiteiten zoals een diapresentatie, lezingen of een historische wandeling vanuit de bibliotheek behoren tot de mogelijkheden.
- *Cultuur.* De bibliotheek levert cultureel aanbod waaronder cursussen en lezingen (op het gebied van taal, literatuur en mediawijsheid) en faciliteert daarnaast cultureel aanbod in samenwerking met partners zoals Cultuurpunt en de Volksuniversiteit. De bibliotheek kan een centrale rol in de Oude Veiling innemen door de overkoepelende culturele programmering te regisseren.

Koppeling met de Onderwijsagenda

Zoals beschreven in de Onderwijsagenda Aalsmeer 2015-2018 beginnen nog te veel kinderen in Aalsmeer, al dan niet in Nederland geboren, het onderwijs zonder de Nederlandse taal te spreken of met een (taal)ontwikkelingsachterstand. Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat het (voor)lezen van boeken de woordenschat van kinderen vergroot en het leesplezier bevordert. Voor kinderen geldt vooral het zien van fysieke boeken als aanjager én indicator voor het vergroten van leesplezier. De bibliotheek is hierin ondersteunend aan het onderwijs, door het aanbieden van diensten en producten die de scholen kunnen afnemen.

Monitoring van effecten leesmediabeleid

Er zijn momenteel tien basisscholen in Aalsmeer. Voor de zomervakantie 2016 heeft de bibliotheek Amstelland een inventarisatie gedaan naar de behoeften rondom lezen en media van de Aalsmeerse scholen. Met stip op één blijkt de grote vraag naar afname van de Monitor. De scholen willen weten waar zij staan qua lees- en mediaklimaat. Dit meetinstrument, een van de bouwstenen van het landelijk programma Bibliotheek op School, geeft de scholen gedetailleerd informatie hoe het is gesteld met het huidige lees/mediaklimaat. Zo kunnen zij een efficiënter beleid voeren om zo betere resultaten op gebied van lezen te behalen.

In het najaar 2016 start de bibliotheek met de monitoring. Het effect van de Monitor valt of staat met continuïteit. Dit betekent dat de bibliotheek een monitorrelatie met de scholen aangaat voor in eerste instantie drie jaren. In deze jaren meten ze jaarlijks de effecten van aanpassingen van het leesmediabeleid. De bibliotheek staat voor haar hoogwaardige kwaliteit op het gebied van

dienstverlening en producten; deze meerjarenafspraak is daar een belangrijk onderdeel van.

Reorganisatie naar een servicegerichte organisatie

Momenteel bestaat er geen structureel gezonde verhouding tussen kosten en inkomsten wat betreft de bibliotheek in Aalsmeer. Het lidmaatschap blijft in aantallen achter op de waardering die de inwoners voor de bibliotheek hebben. Een (verwacht) structureel exploitatietekort en de veranderende maatschappelijke context vragen om een aanpassing van de dienstverlening. De organisatie Amstelland Bibliotheken kiest daarom voor een reorganisatie gericht op een bezuiniging op de backoffice en professionele dienstverlening aanbieden op gezette tijden. Door te reorganiseren kan de bibliotheek middelen vrijspelen voor het realiseren van de visie en zich in de toekomst als wendbare organisatie blijven aanpassen aan een steeds veranderende maatschappelijke omgeving.

Onze opdracht aan de bibliotheek

Binnen de opdracht van de artistieke, maatschappelijke en economische doorvertaling van waarden waar de gemeente op stuur, geven we de volgende voor Aalsmeer nog meer specifieke opdracht mee aan de bibliotheekorganisatie:

- A. Voorziening
 - Organisatie van de bibliotheek in minimaal één centrale vestiging; locatie Markstraat. Deze kent ruime openingstijden (minimaal het huidige niveau en waar gewenst een hoger niveau) en is laagdrempelig.
 - De bibliotheek is een wendbare organisatie die zich kan blijven aanpassen aan de veranderende maatschappelijke omgeving en waarbij medewerkers multi-inzetbare, servicegerichte en professionele dienstverleners en adviseurs zijn.
 - De bibliotheek biedt een service niveau aan dat past bij de verschillende bezoekers (ouderen, gezinnen/kinderen, jongeren en volwassenen) en het voornaamste moment waarop deze de vestiging bezoeken.
- B. Subsidiabele culturele activiteiten met gemeentelijke prioriteit
 - Focus in gebruik van subsidiemiddelen op de volgende doelgroepen; kinderen en jongeren, ouderen, en mensen met een sociaal-economische achterstand.
 - Nauwe samenwerking met culturele en maatschappelijke instellingen. De bibliotheek maakt daarbij verbinding met activiteiten die worden georganiseerd vanuit de (beoogde) ontwikkeling van de Oude Veiling tot culturele en maatschappelijke huiskamer.
 - Het bieden van een plek aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, waarbij de verantwoordelijkheid van de begeleiding van deze mensen niet onder de bibliotheek valt.

Deel C, het vrije gedeelte, kan de bibliotheekorganisatie zelf invullen en richt zich bijvoorbeeld op activiteiten die kostendekkend zijn.

Bijlagen

1. Achtergrond van de visie: Trends en ontwikkelingen die we van belang achten

We komen met deze bibliotheekvisie omdat we zien dat de functie van de bibliotheek in de samenleving verandert. Waar wat ons betreft de toekomstige functie van de bibliotheek ligt, hebben wij in de vorige pagina's beantwoord. Hieronder gaan wij uitgebreider in op ons beeld van de relevante ontwikkelingen die maken dat een nieuwe visie nodig is.

De organisatie 'bibliotheek' is millennia oud. Uit een tijd dat kennis en informatie schaars was, moeilijk toegankelijk en geschreven/gedrukte informatiedragers een kostbare zeldzaamheid. Het bezit van informatiedragers betekende toegang tot informatie. Bibliotheken fungeerden als hotspots voor ontwikkeling en educatie doordat zij iedereen in staat stelden kennis en informatie tot zich te nemen.

Door onderstaande ontwikkelingen is deze traditionele functie van de bibliotheek in elk geval niet langer de enige functie, noch de manier waarop de bibliotheek haar meerwaarde kan bewijzen.

Ontwikkelingen in onze gemeenschap

- *De opkomst van het delen*

Het wordt in toenemende mate gebruikelijk om spullen te delen. Bezittingen, maar ook kennis en kunde. Zo zien we tal van initiatieven oppoppen waarin ook boeken gedeeld worden. Boekenkasten naast de voordeur waarin mensen hun boeken delen, maar ook bijv. de boekspot op Hoog Catharijne, het station van Utrecht, waar reizigers gratis boeken kunnen ruilen en pakken.

- *Veranderende vrijetijdsbesteding*

Er is een vrijwel onbeperkt aanbod aan mogelijkheden om vrije tijd te besteden. Lezen verliest daarmee 'marktaandeel'. Het internet, met mogelijkheden als Netflix, games en sociale media, zijn een uitermate populaire manier om tijd te besteden. De vraag naar boeken, met name onder jongeren, neemt daarmee af.

- *Technologische verschuiving: van bezit naar toegang*

Digitalisering heeft forse impact op onze samenleving en op de bibliotheek. De manier van interactie verandert, een toenemend deel van onderling contact speelt zich digitaal af. Ook draagt de digitalisering in grote mate bij aan de verschuiving van een focus op bezit naar een focus op toegang. Huidige generaties hebben een ontzagwekkende hoeveelheid van informatie tot hun beschikking en staan veel makkelijker met grote groepen in contact. Tegelijkertijd neemt binnen die groepen de sociale controle toe. Daardoor wordt delen binnen die groepen makkelijker en wordt toegang (hoe kom ik bij al die kennis, kan ik daarvan meeprofiteren?) belangrijker dan bezit.

- *Maatschappelijke achterstand in een participatiesamenleving*

Mede als gevolg van digitalisering, economische tegenwind en instroom van vluchtelingen/asielzoekers is er een grote groep mensen in Nederland die moeite heeft te participeren in de samenleving. Dit is een opgave voor onze gemeenschap, die uitgaat van het idee dat iedereen mee kan doen maar ook mee moet doen.

Ontwikkelingen in de bibliotheeksector

- *Digitalisering*

De digitalisering speelt specifiek in de omgeving van bibliotheken een grote rol. Boeken worden gedigitaliseerd, e-bookreaders maken het mogelijk honderden boeken tegelijkertijd mee te nemen. Dit leidt voor de bibliotheek op de lange termijn (in 2025 zeker) tot een fundamenteel andere uitleenfunctie. Al gaat de opkomst van e-books niet zo snel als is voorspeld. Digitalisering leidt ook tot andere vragen aan de bibliotheek. Gebruikers hebben soms hulp nodig hun weg te vinden in de beschikbare hoeveelheid informatie.

- *Verbreiding functie*

De bibliotheekwet is per 1-1-2015 geactualiseerd. Daarin zijn vijf functies voor de bibliotheek benoemd, in plaats van alleen boeken uitlenen. Daarnaast is er een groot onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van de bibliotheeksector (Cohen et. al., 2015, in opdracht van Sectorinstituut Openbare Bibliotheken). Ook hieruit komt een functieverbreding naar voren. Deze functieverbreding volgt op de trend dat bibliotheken ook steeds meer functies hebben en krijgen. De verbreding van de functie kent een aantal hoofdrichtingen

- Plek van ontmoeting. De bibliotheek is vaak een centrale ontmoetingsplek geworden binnen gemeenschappen. Laagdrempelig en open.
- Educatie. De traditionele functie van kennis ontsluiten door dit fysiek in huis te hebben en beschikbaar te stellen, schuift langzaam op naar een meer educatieve functie. Het wegwijs maken van mensen binnen informatie en het werken aan leesvaardigheid (ook voor volwassenen) zijn de invulling van deze functieverschuiving.
- Poort tot cultuur. De bibliotheek is veelal (of zou moeten zijn) de poort tot de culturele sector binnen de gemeenschap, de hoofdingang. Dat maakt de bibliotheek niet de enige ingang, maar wel een spil in het web waarbij allerlei initiatieven en organisaties rondom cultuur bij elkaar komen.

- *Bezuinigingen*

De middelen voor bibliotheken staan in het hele land onder druk. 80% van de bibliotheken heeft sinds 2012 moeten bezuinigen (www.bibliotheekmonitor.nl), gemiddeld per 2015 gerealiseerd 6% en aangekondigd gemiddeld zo'n 17% (Koninklijke bibliotheek Nederland, ondernemerschap in een veranderend subsidiebeleid, 2015)². Tal van initiatieven als de zelfbedieningsbibliotheek zijn hiervan het gevolg, net als bezuinigingen op de backoffice en frontoffice van de bibliotheken.

² Via:

https://www.kb.nl/sites/default/files/rapport_ondernemerschap_in_een_veranderend_subsidiebeleid_-_28_mei_2015_def.pdf

2. Samenvatting rapport Sectorinstituut Openbare Bibliotheken - 2015

Toekomstperspectief openbare bibliotheek in 2025

De opdracht voor de openbare bibliotheek in 2025 is het leveren van een bijdrage aan de ontplooiing van het individu. De bibliotheek is een vitale schakel in een samenleving die het meer dan ooit van kennis en innovatie moet hebben. Ze is naast de school de enige instelling die garandeert dat iedereen toegang heeft tot informatie en bronnen om zichzelf te ontwikkelen.

Het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB) beschrijft de bibliotheek in 2025, in een onderzoek uitgevoerd door een externe commissie o.l.v. Job Cohen. De vijf kernfuncties informeren, leren, lezen, ontmoeting & debat en kunst & cultuur uit de bibliotheekwet worden daarin meer geladen. De gemeente herkent zich in de lading van de functies op deze manier.

1. Lezen is de basis

De primaire taak van de bibliotheek begint bij geletterdheid in brede zin. Lezen is de basis voor het verwerven van kennis en stimuleert verbeeldingskracht en creativiteit. Dat is eens te meer van belang in een samenleving die zich heeft ontwikkeld tot een kennissamenleving. Ze is de vanzelfsprekende professionele partner

van het onderwijs en een belangrijke speler in de aanpak van laaggeletterdheid.

2. Stimulerende leeromgeving

Voor mensen die het formele onderwijs hebben verlaten en zich in de loop van hun leven verder willen ontwikkelen, is de bibliotheek een plaats voor persoonlijke ontwikkeling. De bibliotheek is daarbij niet alleen gericht op het verkleinen van achterstanden, maar ook op het verder ontwikkelen van talent. De bibliotheek is er voor zoveel mogelijk Nederlanders.

3. Toegang tot informatie

De bibliotheek zorgt ook in 2025 nog voor laagdrempelige toegang tot informatie, want informatie is ook dan niet altijd en overal en voor iedereen beschikbaar. Niet alle informatie is gedigitaliseerd en wat digitaal beschikbaar is, is niet per definitie gratis voor iedereen toegankelijk. Daarnaast zal ook in 2025 niet iedereen over de nieuwste apparatuur kunnen beschikken om informatie te kunnen raadplegen. Bibliotheken zijn experts in het vinden en verbinden van informatie en in informatieoverdracht. Om mensen te ondersteunen in een wereld van overdaad aan informatie, te inspireren en te verrassen met nieuwe perspectieven, moeten zij hun rol als betrouwbare adviseur opnieuw inrichten.

4. Educatieve ontmoetingsplek

In een samenleving die individualiseert, biedt de bibliotheek bij uitstek een plaats voor ontmoeting. Niet zomaar ontmoeting, maar educatieve ontmoeting.

5. Link met de lokale gemeenschap

De bibliotheek is niet alleen gericht op het verkleinen van achterstanden, maar ook op het verder ontwikkelen van talent. De bibliotheek is er voor zoveel mogelijk Nederlanders.

Wat is de kern van de opdracht van de openbare bibliotheek?

Het stimuleren, ondersteunen, faciliteren en toerusten van burgers om mee te kunnen doen en bij te kunnen dragen aan de moderne kennissamenleving.

Hoe vervult zij die opdracht de komende jaren?

De bibliotheek moet zich in de toekomst meer richten op het tot stand brengen, stimuleren en faciliteren van waardevolle verbindingen. Minder collectie, meer connectie.

Vanuit welke waarden opereert de bibliotheek?

Toegankelijkheid, pluriformiteit, onafhankelijkheid en betrouwbaarheid

3. Samenvatting nieuwe bibliotheekwet

Sinds 1 januari 2015 is de nieuwe bibliotheekwet (Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen) van kracht.

In de bibliotheekwet zijn de vijf kernfuncties van de openbare bibliotheek beschreven:

1. Het ter beschikking stellen van kennis en informatie
2. Het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie
3. Het bevorderen van lezen en laten kennismaken met literatuur
4. Het organiseren van ontmoeting en debat
5. Het laten kennis maken met kunst en cultuur

De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen laat zich lezen als een beleidsstuk. Er is veel ruimte voor lokale invulling en lokaal maatwerk.
